

SYMBOLS IN THE WORKS OF SURREALIST PAINTER LAURIE LIPTON

Meral Batur ÇAY*¹

*Doç. Dr., Karabük Üniversitesi Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Resim Bölümü

Abstract

With the works they produce to make sense of life, the artists have revealed their selves in a language unique to them. While artists make themselves and their inner world visible, they frequently resort to unconscious and surreal elements. Laurie Lipton is one of the artists who draws attention with the surreal images and symbols that she makes striking and entertaining as if she wants to emphasize the life and death cycles in her works. This research aims to evaluate the works of contemporary artist Lipton, the images he uses in her works, the symbolic meanings of these images and the semantic dimensions that all these images leave to the audience. The artist, who transforms the images she uses in his works into metaphors, uses skulls, skeletons, etc. in her works. Symbolic images and the purpose of using them constitute the main problematic of this study.

Key words: Laurie Lipton, Image, Symbol, Surrealist, Metaphor.

SÜRREALİST RESSAM LAURIE LIPTON'UN RESİMLERİNDEKİ SEMBOLLER

Özet

Yaşamı anlamlandırmak adına ürettikleri eserlerle sanatçılar, benliklerini kendilerine özgü bir dille ortaya koymuşlardır. Sanatçılar kendilerini ve iç dünyalarını görünür kılarken bilinçdışı ve gerçeküstü öğelere sıklıkla başvurmuşlardır. Eserlerinde kullandığı imgeleri hayat ve ölüm döngülerini vurgulamak istercesine çarpıcı ve eğlenceli hale getirdiği gerçeküstücü imgeler ve sembollerle dikkat çeken sanatçılardan biri de Laurie Lipton'dur. Bu araştırma, çağdaş sanatçı Lipton'un ölüm temasını işlediği eserleri, eserlerinde kullandığı imgeleri, bu imgelerin sembolik anlamlarını ve tüm bu imgelerin izleyicide bıraktığı anlamsal boyutları irdeleyerek değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Yapıtlarında kullandığı imgeleri birer metafora dönüştüren sanatçının çalışmalarında kullandığı kurukafa, iskelet vb. sembolik imgeleri ve bunları kullanım amacı bu çalışmanın ana sorunsalını oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Laurie Lipton, İmge, Sembol, Sürrealist, Metafor.

1.Giriş

Sanat tarihinde sanatçılar, bilinç, bilinç dışı ve bilinçaltı etkilerden yararlanarak gerçeküstücü bir varoluş yaratmaya çalışmışlardır. Özellikle Psikanalizin babası Sigmund Frued'un düşüncelerinden yararlanan Gerçeküstücü ressamlar, "İmgeyi aklın ve bilincin baskıcı boyunduruğundan kurtarmak, izleyiciyi alışıl gelmişin ötesinde bir görsellikle sarsmak (Antmen, 2008; 137) istemiştir. Bu ressamlar, görünenin ardında yatan başka bir boyutu ve gerçekliği göstermeyi amaçlamışlardır.

"Gerçeküstüçülüğün bilinçaltının bir dışavurumu olan yaratıcı sürecin aklın ve mantığın denetiminde özgürleştirmek (Antmen, 2008; 137)" amacıyla yola çıkan ressamlar, bu bağlamda akılcılık ve mantıkdışı kompozisyonlar oluşturmuşlardır. Düşlerden ve rüyalardan yola çıkılarak oluşturulan bu eserlerde kullanılan imgeler aynı zamanda sembolik anlamlar da içermektedir. İzleyicide çarpıcı etkiler bırakan bu tür çalışmalar

¹ Sorumlu Yazar E-mail: meralbatur@karabuk.edu.tr / Doi: 10.22252/ijca.1029513

yapan sanatçılardan biri de ressam Laurie Lipton'dur. Gerçekliğin ötesinde aklın ve mantığın boyunduruğundan uzak bir ifadeyle yaptığı resimleriyle Laurie Lipton gerçeküstücü sanatçılardan biridir.

Bu araştırma, çağdaş sanatçı Lipton'un ölüm temasını işlediği eserleri, eserlerinde kullandığı imgeleri, bu imgelerin sembolik anlamlarını ve tüm bu imgelerin izleyicide bıraktığı anlamsal boyutları irdeleyerek değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

2.Yöntem

Bu araştırmada literatür tarama yöntemine başvurulmuştur. Öncelikle yerli ve yabancı kaynaklar taranmış, sanatçıyla ilgili yazılmış yazılar incelenmiştir. Eserlerinde düşsel ve bilinçaltı öğelerini çarpıcı bir biçimde bir araya getirerek sembolik bir gerçeklik yaratan Laurie Lipton'un "bu bağlamdaki eserlerinin neler olduğu tespit edilmiş, tespit edilen eserler üzerinden incelemeler" (Batur Çay, 2020: 58) yapılmıştır.

3.Bulgular ve Yorum

Yaşamı anlamlandırmak adına ürettikleri eserlerle sanatçılar, benliklerini kendilerine özgü bir dille ortaya koymuşlardır. Kendilerini ve iç dünyalarını görünür kılarken sanatçılar, bilinçdışı ve gerçeküstü öğelere sıklıkla başvurmuşlardır (Şişman, 2011). Eserlerinde kullandığı imgeleri hayat ve ölüm döngülerini vurgulamak istercesine çarpıcı ve eğlenceli hale getirdiği gerçeküstücü imgeler ve sembollerle dikkat çeken sanatçılardan biri de Laurie Lipton'dur.

Sanat tarihinde önemli bir yeri olan ve gerçeküstücü akımın temsilcilerinden ressam Laurie Lipton, 1960 da New York'ta doğdu ve hayatına halen Amerika'da devam etmektedir. Dört yaşında resim yapmaya başlayan sanatçı, Pennsylvania'daki Carnegie-Mellon Üniversitesi'nden çizim alanından mezun olmuştur (McGee,2013).

Birçok kişisel sergi açan ve film yapan sanatçı özellikle karakalem çalışmalarıyla dikkat çekmektedir. Bu araştırmada Laurie Lipton'un annesinin ölümü üzerine oluşturduğunu dile getirdiği ölüm temasını işleyen eserleri incelenmiştir. Oluşturduğu bu seriyi sanatçı, "Arkadaşım beni Meksika'daki Día de los Muertos festivaline getirdiğinde hayatım değişti. Annem öldükten hemen sonraydı. Ölümü çizmek, başa çıkmama ve işlememe yardımcı oldu (Lipton, web, 2021)." diyerek açıklamıştır. Sanatçı, bu araştırmaya konu olan eserlerinde ölümün kaçınılmazlığı ve sonsuzluğu üzerine eleştiriler yaparken aynı zamanda kaçınılmaz sonu izleyiciye eğlenceli bir şekilde sunmaktadır. "Ölümler Günü" isimli sergisinde yer alan bu eserlerden biri "Işık" isimli eseridir.

Görsel 1. Laurie Lipton, "Işık", 2011, Kâğıt Üzerinde Kömür ve Grafıt, 35 x 24 cm.

Kaynak: URL 1

"Işık" isimli bu eserin merkezinde şaşalı kıyafeti içindeki iskelet imgesi dikkat çekmektedir (Görsel 1). İnsan bedeninin ana yapısını oluşturan iskelet, imge olarak sanat tarihinde özellikle sembolik çalışmalarda sıklıkla kullanılan imgelerden birisidir. "İskelet imgesi, ölümün kişileştirilmesidir. Klasik dönemdeki şölenlerde yaşamın gelip geçici hazzını anımsatmak üzere iskeletler (Wilkinson, 2011: 114)" kullanılmıştır. İnsanın ruh gibi yok olmayan kalıcı kısmını ifade eden kemik yapısı olan iskelet, varlığın özünü, ruhunu, ilk halini, ölümsüzlüğü ve yeniden doğuşu temsil etmektedir. Çiçek motifleriyle bezeli bir arka zemini olan bu eserde, dünyevi zevkleri anımsatırcasına şaşalı bir kıyafet içindeki iskelet, elinde tuttuğu dikenli tellerle sarılmış ve İsa'nın çekmiş olduğu acıların temsili niteliindeki kanayan kalp imgesiyle etrafı aydınlatmaktadır. Aydınlığın hemen içindeki İsa motifi dikkat çekmektedir. Ana rahminde insanın ilk oluşan organı olan kalp, insan bedeninin merkezi olarak kabul edilir. Duygusallığın ve sevginin sembolü kalp imgesi, ruhun bedenle irtibat noktası ve yaşam merkezidir (Alexandrian, 2007). En ölümcül yaralar kalpten alınan yaralardır. Tam da bu noktada kalpte oluşan çizikten yere kanlar damlamaktadır. Kanın damladığı yerdeyse iskelet imgesinin ayaklarını oluşturan ve başındaki başka bir iskelet imgesiyle bağlantısını sağlayan dikenli sarmaşık dalları yer almaktadır. İskeletin sol elinde ucunda haç olan bir Katolik tespihi vardır. Adeta bir gelin edasıyla başının ve yüzünün etrafı beyaz çiçek motifleriyle süslü bu iskelet gülümseyen bir şekilde izleyiciye bakmaktadır. Gözleri örümcek ağlarıyla kaplı bu imgenin gözlerinden yaşlar süzölmektedir. Başının hemen üstünde yer alan tacı anımsatan başka bir iskelet

yapı İsa'yı anımsatırcasına kollarını iki yana açmış ve ana iskeletin ayaklarından gelen sarmaşık dallarından oluşan dikenli tacıyla acı içinde ağlamaktadır. Bu taç, bir ışık kaynağı olmakta ve tüm resmi ışığıyla aydınlatmaktadır. İskelet imgesi, burada ölümün, yok oluşun ve de yeniden doğuşun sembolü olurken aynı zamanda İsa'nın çektiği acıların temsili niteliğindedir.

Görsel 2. Laurie Lipton, 2016, "Kutsal Kemiklerin Meryem Anası", Kâğıt Üzerinde Kömür ve Grafit, 22.5 x 15 cm

Kaynak: URL 2

"Kutsal Kemiklerin Madonna'sı" isimli bu eserde, dikkati beyazlar içindeki kıyafetiyle kadın imgesi çekmektedir (Görsel 2). İsminde de anlaşılacağı gibi bir elinde beyaz zambaklar diğer elindeyse çocuk İsa'yı tutan bu figür, Meryem Ana'nın ta kendisidir. Kemik ve iskelet yığınlarının üzerinde yükselen bu figür sol elinde beyaz zambaklar tutarken sağ elindeyse çocuk İsa'yı temsil eden iskelet çocuğu tutmaktadır. Hıristiyanlıkta önemli bir yeri olan beyaz zambaklar, Meryem çiçeği olarak da bilinmektedir. Cenaze törenlerinde ve diğer dini törenlerde çokça kullanılan bu çiçek, iffet, erdem, umut ve inancı simgelemektedir. Özellikle gelinliği anımsatan saflığın, bekaretin ve Meryem Ana'nın sembolü beyaz elbise, kadının inciyi anımsatan fakat kurukafalarla yapılmış olan kolyesiyle tamamlanırken başındaki çiçeklerle bezenmiş kocaman tacıyla bütünlük oluşturmaktadır. Saflığın, temizliğin ve bekaretin sembolü incilerin aslında ölüm sembolü birer kuru kafa olarak izleyici karşısına çıkıyor oluşu izleyiciyi sarsmaktadır. Başından aşağıya doğru dökülen siyah kaftanıysa

bembeyaz kıyafetiyle zıtlık yaratırken izleyicinin bakışlarının sağ elinde tutmakta olduğu çocuk İsa'ya doğru yönlendirmektedir. Çocuk İsa, başında çiçeklerle bezenmiş tacı, sırtında siyah pelerini ve üzerinde yakası ve kolları kurukafa nakışlarıyla bezenmiş beyaz kıyafetiyle dikkat çekmektedir. Sağ elini havaya kaldıran bu figür sol elinde üzerinde haç olan bir küre tutmaktadır. Resmin tüm zemini kurukafa ve kemiklerle kaplıdır. Ruh ve ölümden sonraki yaşamla özdeşleştirilen kurukafalar burada ölümün sembolü olarak izleyici karşısına çıkmaktadır. Bu kadar çok ölüm imgesinin yer aldığı resmin sol ön kısmında vazo içinde yer alan canlı çiçekler adeta izleyiciye yaşamı ve yaşamın güzelliklerini anımsatırcasına orada durmaktadır (Altuner 2020). Arka zemindeki duvar kâğıdı çiçek ve kuru kafa imgeleriyle doludur. Resmin arka zemininde yer alan koyu tonlar ön kısımdaki açık tonlarla zıtlık yaratmakta ve aynı zamanda bütünlük sağlamaktadır. Meryem Ana'nın kuru kafalardan oluşan boynundaki kolyesinin ucunda zamanın ve yaşamın temsili bir saat imgesi yer almaktadır. Bu saat imgesinin ucundaysa baba- oğul ve kutsal ruhu temsil eden üçlü birlik inanışının sembolü üç adet kemik görülmektedir. Bu kemiklerin tam ortasındaki kemikten aşağıya bir örümcek sarmaktadır. Örümcek, "Büyük Ana, kader ağlarının örücüsü, güneşle ilgili bir simge ve avcı olarak görülen örümcek ve ağı..." (Wilkinson, 2011: 73)." Bu eserde sebat, yeniden varoluşun tezahürü ve bilgeliğin temsildir. Aynı zamanda orada bir yaşam olmadığı temsil eden örümcek dini bir sembol olarak resimde yer almaktadır. Meryem Ana ve İsa motifine farklı bir bakış açısı getiren bu resimdeki figürler adeta ayaklarının altında yer alan kemiklerin üzerinde yükselerek onlarla birlikte var olmaktadır.

Görsel 3. Laurie Lipton, 2007, "Ölüm İmparatoriçesi", Kâğıt Üzerinde Karakalem, 22.75 x 16 cm.

Kaynak: URL 3

"Ölüm İmparatoriçesi" isimli bu eserde, şaşalı kıyafeti ve takılarıyla bir kadın imgesi betimlenmektedir (Görsel 3). Viktorya dönemi şıklığına bürünmüş işlemeli dantelden oluşan gösterişli kıyafetinden soylu bir kadın olduğu anlaşılan bu kadın imgesi, adeta zenginliğin ve gücün sembolü olarak incilerle ve değerli taşlarla bezenmiş çeşit çeşit takılar takmaktadır. (EyesNEIN, Web, 2014) Bu kadın başına imparatorluğun, soyluluğun ve gücün

temsili bir taç takmaktadır. Başındaki kocaman ve işlemeli tacına yakından bakıldığında üzerinin böcek imgeleriyle dolu olduğu görülmektedir. 6 adet böcek imgesinin yer aldığı tacın tam ortasında yer alan göz imgesi, tanrının her şeyi gören gözünü temsil etmektedir. Başındaki taç insan kemiklerinden oluşan bu figürün gözlerindeyse ağ ören iki örümcek dikkat çekmektedir. Boynunda dizi dizi inciler taşıyan İmparatoriçenin boynundaki incilere yakından bakıldığında her bir incinin birer kurukafadan oluştuğu görülmektedir. Sağlığın ve dişiliğin sembolü inciler bu resimde ölümün temsili kuru kafalar şeklinde betimlenmektedir (Wilkinson, 2011). Boynunda yer alan diğer bir kolyenin ucundaysa saat imgesi yer almaktadır. Bu imge, duran zamanın temsili niteliğindedir. Figürün tacında, kıyafetinin kollarında ve ellerinin üzerinde yer alan böcek imgeleri iskelet imgesiyle adeta zıtlık oluşturmaktadır. Bu eserde İskelet imgesi ölümün temsili olarak böcek imgeleriyle yaşamın sembolü olarak kullanılmaktadır.

Görsel 4. Laurie Lipton, 2007, "Sonsuz Aşk", Kâğıt Üzerinde Kalem, 38 X 21.5 cm.

Kaynak: URL 4

"Sonsuz Aşk" isimli bu eserde, çiçekli ve dekoratif bir duvar kağıdının önünde beyaz bir pasta betimlenmektedir (Görsel 4). Arkadaki koyu renklerle zıtlık yaratan bu beyaz pasta, üç katlı bir düğün pastasıdır. Pastanın en üstünde gelin ve damat figürleri yer almaktadır. Fakat bu iki figür izleyicinin alışık olduğundan biraz farklıdır.

Çünkü bu figürler iskelet bir damat ve gelindir. Bu figürlerden erkek olan siyah bir smokin giymiş elinde şapkasını tutarken hemen yanındaki gelin, bembeyaz gelinliği ve duvağıyla elindeki çiçeğini tutmaktadır. Beyaz gelinlik, saflığın ve masumiyetin sembolüdür. Damadın kafatasının sol tarafı yokken gözünün teki örümcek ağıyla kaplanmıştır. Örümcek ağı orada yaşam olmadığını temsil ederken bu figürünün olmayan sol yanını da anlamsal olarak tamamlamaktadır. Masumiyetin temsili olarak izleyici karşısında olan gelin figürünün de kafası iskelet kafası yani kafatası (kurukafa) olarak betimlenmiştir. Gelin ve damat figürleri yepyeni bir yaşamın başlangıcını temsil ederken bu figürlerin iskelet bedenlerine sahip olmaları bu anlamıyla tezat oluşturmaktadır. İskelet, “Koruyucu insan iskeleti imgesi, ölümün kişileştirilmesidir. Klasik dönemdeki şöenlerde yaşamın gelip geçici hazzını anımsatmak üzere iskeletler olurdu (Wilkinson, 2011; 114)”. Tam da bu noktada ölümün, yok oluşun ve de yeniden doğuşun sembolü olan iskelet imgesi (Batur Çay, 2021; 62)” bu resimde de bu anlamlarla izleyici karşısına çıkmaktadır. Gelinin elinde tutmakta olduğu canlı çiçeklerle yaşamın canlılığını temsil ederken gelinin kendi bedeniyle de zıtlık yaratmaktadır. Pastanın en alt katmanından bir dilim pasta alınmıştır. Aynı zamanda bu dilim, izleyiciye pastanın içinin de boşaltılmış olduğunu göstermektedir. Dışarıdan bembeyaz görünen bu pastanın alınan diliminin boş alanına bakıldığında içinin koyu renkli olduğunu görülmektedir. Bu resmin en sıra dışı özelliği, pasta imgesinin hemen sağında betimlenmiş anamorfik resim tekniği ile resmedilmiş kafatasıdır. Bu resimde düz bir zemin üzerinde şekilsiz gibi görünen imge, resmin ortasına yerleştirilen silindirik bir aynadan bakıldığında normal haliyle görülür (Salt,2010). Bu imge izleyiciye Hans Holbein tarafından 1533 yılında çizilen, Büyükelçiler isimli eseri anımsatırken sanatçı tarafından bir anlamda bu esere gönderme niteliği taşımaktadır. Bu kurukafa imgesi ölümü temsil etmektedir.

Görsel 5. Laurie Lipton, 2011, “Kemik Örucü”, Kâğıt Üzerinde Kömür ve Grafit, 28 X 39 cm.

Kaynak: URL 5

“Kemik örücü” isimli bu eserde resmin merkezinde siyah kıyafeti içindeki kadın imgesi dikkat çekmektedir (Görsel 5). Bu figür, içinde birçok makara ve mekanik sistemin yer aldığı ve izleyiciye fabrika izlenimi veren bir mekânın tam ortasında oturur bir biçimde betimlenmiştir. Birçok ip, ağ, makara ve mekanik parçanın yer aldığı bu ortam izleyiciye buranın işleyen ve üreten bir sistem yani bir fabrika olduğu izlenimi vermektedir. Resimde yer alan tüm makaralardan geçen iplerin ucu, resmin merkezinde yer alan tek figür olan kadının boynunda birleşmektedir. Siyah başörtüsü ve yerlere kadar uzanan siyah elbisesiyle bu kadın imgesi, izleyicinin gözlerine direkt bakarak adeta izleyiciyi resme dahil etmektedir. Emeğin sembolü olarak damarları çıkmış, büyük ve

kırışik olarak betimlenmiş elleri ve kırışik kırışik olmuş yüzüyle adeta kimliksiz bir beden haline gelen bu figür, başına takmış olduğu eşarpı izleyicide kadın imajı yaratmaktadır (Büyükkaya, 2014). Yüzündeki kırışiklikler figürün yaşlı bir birey olduğunu vurgularken aynı zamanda bilge de bir kişilik olduğunu göstermektedir. Resmin adından da anlaşılacağı üzere bu figür bir kemik örücü yani dönüştürücüdür. Boynundaki ipi ve iki elindeki insan kemiklerinden yapılmış şişlerle küçük insan iskeletleri örmekte bir anlamda onları yaratmaktadır. Resim yüzeyindeki iplerin sistematik bir kurgusu oluşu ve tüm bu iplerin kadının ellerinde birleşmesi onun işinin ne kadar önemli olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu kadın imgesi, yaratıcı gücün sembolü olarak izleyici karşısına çıkmaktadır.

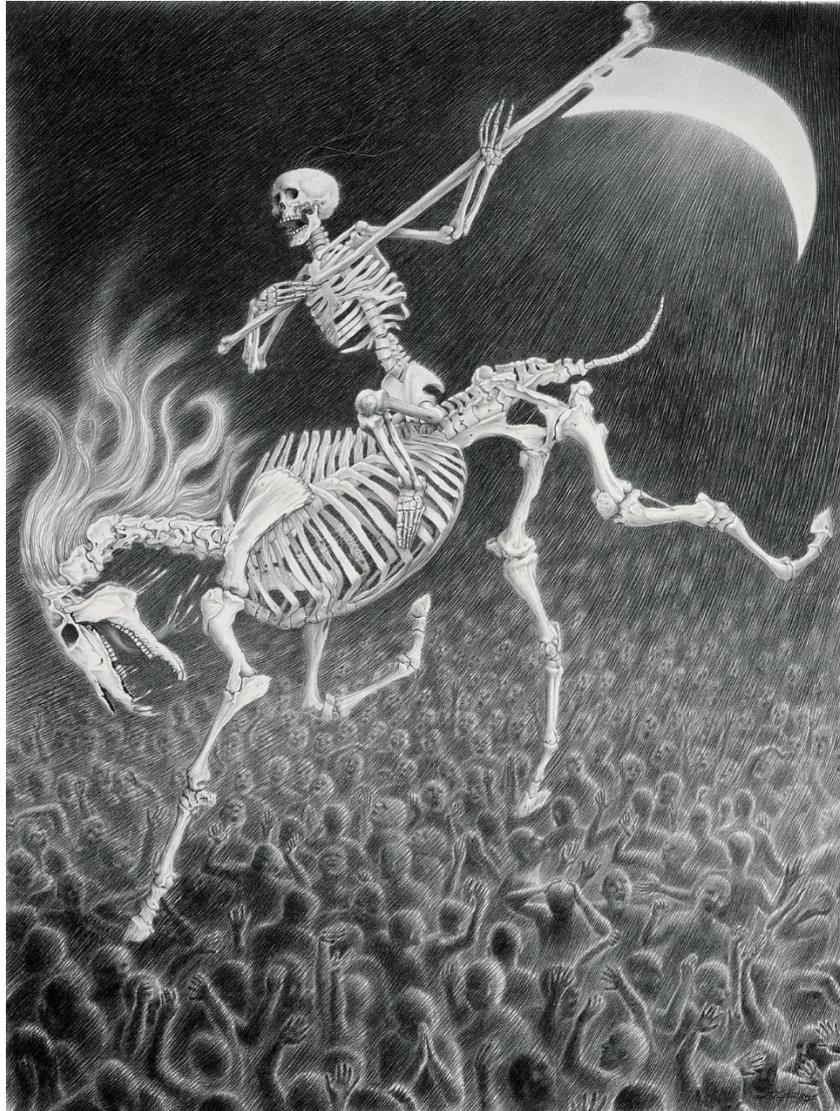

Görsel 6. Laurie Lipton, 2005, "Kemik Kadın", Kâğıt Üzerinde Kömür ve Grafit, 41.5 X 34.25 cm.

Kaynak: URL 6

"Kemik Kadın" isimli bu eserde, resmin merkezinde dans eden bir kadın imgesi dikkat çekmektedir (Görsel 6). Kapalı bir mekân içinde betimlenen bu kadın, arkaya doğru uzanan perspektifin tam ortasında yer almaktadır. Tam arkasında iskeletlerden oluşan bir orkestranın önünde yer alan bu imge, insan bedenlerinin iskeletlerinden oluşan bir zeminin üzerinde şarkı söyleyip dans etmektedir. Bedenin diriliğine rağmen kırışik yüzü ve dökülmüş dişlerinden yaşlı olduğu anlaşılan bu kadın imgesi, saflığın ve temizliğin sembolü beyaz kıyafetinin içinde betimlenmektedir. Ellerindeki zillerle bir eli yukarıda diğeri de arkasında dans eder şekilde betimlenen bu kadın, tüm zarafetiyle izleyiciye gülümsemektedir. Bu imgenin elbisesinin eteğindeki ay, yıldız ve kurukafa imgeleriyle ziller dikkat çekicidir. Kafasındaki kocaman güller, gençliğin ve tazeliğin sembolü olarak resimde yer alırken kulaklarına, kollarına ve boynuna taktığı inciler dikkat çekicidir (Lorey-Klingdöhr, 2006). Saflığın, bekaretin ve

dişiliğin sembolü olan bu incilere yakından bakıldığında yine sanatçının diğer eserlerindeki gibi kurukafalardan oluştuğu görülmektedir. Ölümün ve yok oluşun sembolü olan kuru kafa imgesi, resmin bütününe hâkim imgelerden biridir. Mekânın bütününe bakıldığında duvarların ve tavanların kemikler ve kurukafalarla pencerelerinse örümcek ağlarıyla bezeli olduğu görülmektedir. “İnsan bedeninin çatısı olan kemikler dayanıklılık, istikrar ve karlılığı temsil eder (Wilkinson, 2011;114).” Ruh ve ölümden sonraki yaşamla özdeşleştirilen kurukafalar ve kafataslarının insan ruhunun gücünün kafada barındığına inanıldığı için kutsal olduğuna inanılmaktadır. Kadının sol elinin hemen üzerindeki duvarsa zamanın sembolü saat imgeleriyle doludur. Kadının kıyafetinde böcek imgeleri ve özellikle de örümcek imgeleri dikkat çekicidir. Örümcek, daha önce bahsedilen tüm eserlerindeki anlamlara ek olarak sebat ve bilgeliğin temsilidir. Resimde betimlenen Kemik Kadın, çölde kemik toplayan bir kadının eski bir Meksika hikayesidir. Bu hikâyeye göre her türlü kemiği toplayan bu kadının uzmanlık alanı kurt kemikleridir. Bu kadın kemikleri topladıktan sonra bütün bir iskeleti bir araya getirdiğinde, kurt ortaya çıkana kadar ona şarkılar söyler. Ortaya çıkan kurt, sonunda ufka doğru koşan bir kadına dönüşerek oradan kaçır (Gustafson, web, 2021). Bu hikâyeye ve de resme göre kemikler yok edilemez yaşam gücümüzü temsil etmektedir. Şarkı söylemekse, kişinin gücünün ve ihtiyacının gerçeğini sözle ve nefesle söylemek demektir (Estes, 2020). Eski bir arketip olan “Kemik Kadın” izleyicinin içinde her şeyi bilen yönünü temsil etmektedir. “Jung sembolojisinde arketipler kendi psişemizin kalıplarını temsil etmektedir (Gustafson, Web, 2021)”.

Görsel 7. Laurie Lipton, 2005, “Dördüncü Atlı”, Kâğıt Üzerinde Kömür ve Grafit, 39 x 29 cm.

Kaynak: URL 7

“Dördüncü Atlı” isimli bu eserde sanatçı, karanlıklar içinde at üzerinde bir iskeleti betimlemektedir (Görsel 7). Kendisi gibi iskeletten oluşan bir at üzerindeki bu iskelet imgesi elinde parlayan bir tırpan tutmaktadır. Mahşerin dört atlısından dördüncü atlı olan bu imge, binicisinin adı ölüm olan soluk bir attır. Bu at “Hem salgın hem de yaygın kitlesel hastalıkları temsil eder. 1. Dünya Savaşı yıllarında ortaya çıkan İspanyol gribi, yaklaşık olarak 21 milyon insanın ölümüne neden olmuştur. Bu sayı doğrudan savaş nedeniyle ölen asker ve sivil, yaklaşık 14 milyon insandan çok daha fazladır. O tarihte Dünya'da her üç kişiden biri bu hastalığa yakalanmış ve toplamda 500 milyon kişi hastalanmıştı. 20. yüzyılda daha başka salgın hastalıklar da ölümlere yol açmıştır. Ayrıca çiçek hastalığı, sıtma, verem, kalp, kanser, AIDS gibi hastalıklar yine bu çağa özgü salgın ve kitlesel hastalıklar arasında sayılabilirler (Wikipedia, Web, 2021).” Bu at, tüm bu salgın hastalıkları temsil etmektedir. Kısaca “1. Dünya Savaşı esnasında İspanyol gribi salgını ile başlayan ve sonrasında çiçek, sıtma, verem, AIDS, kanser, kalp gibi yaygın ve kitlesel ölümlere yol açan çeşitli hastalıkların simgelenmesi (Wikipedia web, 2021)”dir. Sanat tarihine bakıldığında iskelet imgesi ölümün, ölüm sonrası yaşamın, ölümsüzlük ya da yeniden doğumun ve başka bir hayata yolculuğun sembolüdür (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 2008). Burada da yine ölümün temsili olarak izleyici karşısındadır. Elindeki kocaman tırpanıyla çığlıklar ve kahkahalar atarak ilerleyen ölüm imgesi üzerinde son sürat ilerlediği at imgesiyle de bütünlük oluşturmaktadır. Çünkü at imgesi de tıpkı ölüm gibi ağzını olabildiğine açmış ve ağzından etrafa salyalar saçmaktadır. Ölümün elindeki tırpan adeta bir ay gibi etrafı aydınlatırken ölümün varlığını da çarpıcı hale getirmektedir. Bu figürlerin hemen altında yüzlerce insan acılar içinde kıvrılmaktadır. Jest, mimik ve hareketlerinde de anlaşılacağı üzere acı ve dehşet içinde çırpınan bu insanlar, kaçınılmaz sonlarına doğru sürüklenmektedirler. Karanlığı delip geçen ölüm, insan yaşamının nihai sonunu gözler önüne sermektedir.

4.Sonuç

“Gerçeküstücülerin bilinçaltına, rüyalara, görünen gerçekliğin ve aklın ötesine yönelik arayışları, (Antmen, 2008; 135” sanat tarihinde önemli bir rol oynamıştır. İzleyicide alışlagelmişin dışında çarpıcı etkiler yaratma çabasındaki sanatçılardan Lipton, eserlerinde gerçeküstücü imgeler kullanmıştır. Bu imgeler; iskelet, kurukafa, iskelet Meryem Ana, iskelet çocuk İsa, böcekler, örümcekler, inci görünümlü kurukafalar, örümcek ağları, kemik örücüler, ruh üfleyen kadınlar, mahşerin dördüncü atlısı vb. Tüm bu imgeleri hem farklı hem de tüm çarpıcılığıyla sunan sanatçı, iskelet imgesini ölüm, yok oluş, yeniden doğum, sonsuz gerçek yaşamı ve İsa'nın çektiği acıları temsil etmek için; kalp imgesini duygusallığı ve sevgiyi temsil etmek için; beyaz zambakları, Meryem Ana'yı, iffet, erdem, umut ve inancı temsil etmek için; çiçekleri, yaşamı ve yaşamın güzelliklerini temsil etmek için; saati, zamanı ve yaşamı temsil etmek için; örümcek imgesini sebat, yeniden varoluşun tezahürü ve bilgeliliğin sembolü olarak; incileri ve değerli taşları, zenginliği ve gücü temsil etmek için; kemik örücüyü yaratıcı gücü temsil etmek için; kemikleri, yok edilemez yaşam gücünü temsil etmek için; kemik kadını, izleyicinin içindeki her şeyi bilen yönünün sembolü olarak kullanmıştır.

Yapılan bu araştırma neticesinde kısaca denilebilir ki, Lipton'un eserlerinde kullandığı imgeleri ölümün ve sonraki yaşamın sembolü olarak izleyici karşısına çıkarken aynı zamanda izleyiciyi ürkütme yerine onu eğlendirmekte, alışageldiğinin ötesinde bir yaşantı çeşitliliği sunmaktadır.

Kaynakça

- Alexandrian, S. (2007). *Surrealist Art*. London: Thames and Hudson Word of art Lmt.
- Altuner, H. (2020). “Sürreal Resimde Kadın İmgesi”. *Ekev Akademi Dergisi*, 24, Sayı: 82 s:151-172.
- Antmen, A. (2008). “20. Yüzyıl Batı sanatında Akımlar”. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Batur Çay, M. (2020). James Ensor'un Resimlerindeki Semboller. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*. Cilt: 6 No/Sayı: 1 57-69.
- Büyükkaya, İ. T. (2014). “Gerçeküstücü Resmin Yapılanmasında Bilinçdışının Rolü”. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Işık Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Resim Ana Sanat Dalı Resim Yüksek Lisans Programı. İstanbul.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi (2008). İstanbul: Yem Yayınevi.
- Estes, C.P. (2020). “Kurtlarla Koşan Kadınlar”. Çev: Hakan Atalay. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Leroy- Klingdöhr, Cathrine. (2006). Gerçeküstüçülük. (Çev: Mehmet Tahsin Yalım). İstanbul: Remzi kitapevi.
- McGee, Mike (2013). "The Drawings of Laurie Lipton". Last Gasp; First Edition (September 15).
- Salt, A. (2010). "Ansiklopedi Semboller". İstanbul: Ruh ve Maden Yayınları.
- Şişman, A. (2011). "Sanata ve Sanat Kavramlarına Giriş". İstanbul: Literatür Yayınları.
- Wilkinson, K. (2011). "Semboller ve İşaretler". Çev. Seda Toksoy. Ankara: Alfa Yayınları.

Elektronik Kaynaklar

- EyesNEiN, (2014).
https://www.goodreads.com/review/show/1066832608?book_show_action=true&from_review_page=1
Erişim Tarihi: 20.01.2021
- Wikipedia, (2021) https://tr.wikipedia.org/wiki/Mah%C5%9Ferin_D%C3%B6rt_Atl%C4%B1s%C4%B1 Erişim Tarihi: 22.01.2021
- Lipton, (2021)." <https://www.laurielipton.com/day-of-the-dead/> Erişim Tarihi: 20.01.2021
- Gustafson, Claudia Ruiz (2021). <https://www.claudifineart.com/huesera> Erişim Tarihi: 20.02.2021

Görsel Kaynakları

- Görsel 1: <https://www.laurielipton.com/day-of-the-dead/#jp-carousel-1280> Erişim Tarihi: 20.01.2021
- Görsel 2: <https://www.laurielipton.com/day-of-the-dead/#jp-carousel-1281> Erişim Tarihi: 20.01.2021
- Görsel 3: <https://www.laurielipton.com/day-of-the-dead/#jp-carousel-1288> Erişim Tarihi: 20.01.2021
- Görsel 4: <https://www.laurielipton.com/day-of-the-dead/#jp-carousel-1285> Erişim Tarihi: 20.01.2021
- Görsel 5: <https://www.laurielipton.com/day-of-the-dead/#jp-carousel-1282> Erişim Tarihi: 20.01.2021
- Görsel 6: <https://www.laurielipton.com/day-of-the-dead/#jp-carousel-1292> Erişim Tarihi: 20.01.2021
- Görsel 7: <https://www.laurielipton.com/day-of-the-dead/#jp-carousel-1294> Erişim Tarihi: 20.01.2021